

2024-03-06

KUVAILEVAN METATIEDON ASiantuntijaryhmän kokous

Aika: 6.3.2024 klo 09.15-12.00

Paikka: Kumean Zoom-kokoushuone

Paikalla: Pia Backman (Åbo Akademis Bibliotek), Martin Engberg (Kansalliskirjasto), Anne Holappa (HUMAK), Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto), Henriikka Kokki (Celia), Jarmo Louet (Jyväskylän kaupunginkirjasto), Risto Mikkonen (Kansalliskirjasto), Anne-Mari Salmela (Turun yliopiston kirjasto) ja Irina Vikman (Hämeen ammattikorkeakoulun kirjasto)

Kutsuttuina asiantuntijoina: Minttu Hurme (Kansalliskirjasto), Serafia Kari (Kansalliskirjasto), Anneli Renfors (Kansalliskirjasto), Petra Peltokangas (Kirjastopalvelu), Heidi Ronkainen (Kansalliskirjasto)

Poissa: Katja Hyvärinen (Itä-Suomen yliopiston kirjasto), Katriina Jylhä (Vaasan kaupunginkirjasto), Sirpa Korhonen-Ritanen (Varastokirjasto), Anna Viitanen (Turun kaupunginkirjasto)

- 1. Puheenjohtajan valinta
- 2. Edellisen kokouksen pöytäkirja
- 3. Ilmoitusasiat
 - Muutos väliimerkityksessä: ekspression kieli
 - Teos- ja ekspressiomerkinnot (kentät 130 ja 240) Fennican kuvailussa
- 4. MARC 21 -formaatin päivitykset
- 5. Kirjastojärjestelmät
 - Aleph
- 6. Kirjastojen kysymyksiä
 - 1) Kysymys: Kuvailun keventäminen
 - 2) Kysymys: Näköispainos vai ei
 - 3) Kysymys: Sarja / tuoteperhe? : "Kato hei" (016542550), sähköposti (melinda-cat) 5.2.2024
 - 4) Kysymys: Alkuperäisidean tekijä elokuvien kuvailussa
 - 5) Kysymys: Suhdetermien järjestys
 - 6) Kysymys: Onko tarpeen merkitä artikkelin kirjoittaja?
- 7. Seuraava kokous

1. Puheenjohtajan valinta

Anneli Renfors toimii kokouksen puheenjohtajana.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen (21.2.2024) pöytäkirja.

3. Ilmoitusasiat

Tulevat tapahtumat - [lisätietoja](#)

- Talonmies-Extra (14): Äänikirjojen kuvailu 21.3.2024 klo 13-15
- Talonmiehen tuokio (41); 11.4.24 klo 13-14:30
- Kuvailun tiedotuspäivä alustavasti 29.5.2024 klo 10-15.30

Muutos väliimerkityksessä: ekspression kieli

Suomessa on käytetty ekspression kielen kanssa väliimerkkiä pilkku (.). Kumea ja Muusa ovat päättäneet, että suomalaisessa kuvailussa siirrytään RDA-sääntöjen määräämään muotoon. Muutoksen jälkeen ekspression kieli merkitään isolla alkukirjaimella ja väliimerkkinä käytetään pistettä.

Esimerkki

100 1# \$a Andersson, Claes, \$d 1937-2019, \$e kirjoittaja. \$0 (FI-ASTERI-N)000040457

~~240 10 \$a Busholmen nästa, \$l suomi~~

~~240 10 \$a Busholmen nästa. \$l Suomi~~

245 10 \$a Seuraavaksi Jätkäsaari / \$c Claes Andersson

~~700 12 \$l Sisältää (ekspressio): \$a Oksanen, Sofi, \$d 1977 - \$t Puhdistus (näytelmä), \$l englanti. \$0 (FI-ASTERI-W)000015186~~

~~700 12 \$l Sisältää (ekspressio): \$a Oksanen, Sofi, \$d 1977 - \$t Puhdistus (näytelmä). \$l Englanti. \$0 (FI-ASTERI-W)000015186~~

Bibliografisissa tietueissa muutos koskee kenttiä 130, 240, 600, 610, 611, 630, 700, 710, 711, 730, 800, 810, 811 ja 830.

Muutos kuvailussa astuu voimaan 1.4.2024 alkaen. Melindassa on jo aloitettu kenttien konversio, joten uuden käytännön mukaisia kenttiä ei pidä korjata takaisin vanhaan muotoon ja uuden tavan voi jo ottaa käyttöön. Myös paikalliskannoissa olisi hyvä tehdä korjaukset.

Sovellusohjeen esimerkit käydään läpi 1.4 mennessä.

Teos- ja ekspressiomerkinnot (kentät 130 ja 240) Fennican kuvailussa

Fennicassa on aloitettu 130- ja 240-kenttien lisääminen kaikkiin tietueisiin, ainakin selvissä tapauksissa. Jatkossa siis myös suomenkielisten julkaisujen tietueisiin lisätään tiedot alkuteoksesta.

Myös muut kirjastot voivat halutessaan lisätä kenttiä. Asiasta on tulossa myöhemmin tarkempaa ohjeistusta, kun teosryhmän työ etenee.

Esimerkki

041 0# \$a fin
100 1# \$a Piipponen, Jukka, \$d 1959- \$e kirjoittaja. \$0 (FI-ASTERI-N)000132231
240 10 \$a Lentäjäveljekset, \$l suomi
245 10 \$a Lentäjäveljekset / \$c Jukka Piipponen.
Ekspressioviittaus 240-kentässä; teoksen ensisijainen nimi on sama kuin suomenkielinen päänimeke

041 1# \$a fin \$h swe
100 1# \$a Erlandsson, Karin, \$d 1978- \$e kirjoittaja. \$0 (FI-ASTERI-N)000159996
240 10 \$a Juno tänder månen, \$l suomi
245 10 \$a Juno sytyttää kuun / \$c Karin Erlandsson, Karoliina Pertamo ; suomentanut Mirjam Ilvas.
Ekspressioviittaus 240-kentässä; teoksen ensisijainen nimi on alkukielisen manifestaation päänimeke

4. MARC 21 -formaatin päivitykset

Syksyllä 2023 MARC 21 -formaatin suomennoksen palvelin oli rikkoutunut, minkä vuoksi tuoreimmat 2023 viedyt korjaukset ja muokkaukset eivät olleet näkyvillä. Nyt tilanne on korjaantunut ja formaatin suomennos siltä osin ajan tasalla.

MARC 21 Update 34 ja 35 löytyvät nyt myös formaatin ruotsinkielisestä käännöksestä. Huomioitavaa myös, että MARC 21 på svenska on 15.2.2024 siirretty [uudelle alustalle XWikiin](#).

Heinäkuussa 2023 julkaistun MARC 21 Update 36:n suomenkielinen käännös on loppusuoralla. Päivitys tuo mukanaan uudet kentät 361 - Rakenteistettu omistus- ja hallintahistoria (T) sekä 857 - Elektronisen arkiston sijainti ja käyttö (T). Asiasta tiedotetaan lisää käännöksen valmistuttua.

Joulukuussa 2023 julkaistun MARC 21 Update 37:n työstäminen on myös aloitettu. Tässä päivityksessä formaattiin on lisätty uusi kenttä 023 - Cluster ISSN.

Det svenska MARC 21-formatet är uppdaterat med Update 34 och 35. Arbetet med Update 36 och 37 är under planering.

MARC 21-formatets sidor har flyttats till det nya XWiki underlaget och finns på [den här adressen](#).

Tiedot MARC 21 -formaatin päivityksistä löytyvät [MARC 21 -asiakaswikistä](#).

5. Kirjastojärjestelmät

Aleph

Melindan taustajärjestelmä Aleph päivitetään uuteen versioon maalisi- ja huhtikuun vaihteessa 2024. Toimenpiteestä aiheutuu pääsääntöisesti ajaksi käyttökatko Melindassa. Tämän jälkeen palvelut toimivat kuten ennenkin.

Aikataulu: 28.3.–2.4.2024

- Melindan palvelut ajetaan alas torstaina 28.3.2024 klo 16.00
- palvelut eivät ole käytössä päivityksen aikana 28.3.–1.4.2024
- vielä tiistaina 2.4.2024 voi esiintyä väliaikaisia toimintahäiriöitä ja katkoksia.

Tarkempia tietoja [Melindan asiakaswikissä](#).

6. Kirjastojen kysymyksiä

1) Kysymys: Kuvailun keventäminen

En ole ollut kovin innokas kuvailun keventämisen kannattaja, mutta nyt tuli vastaan tietue, jossa mielestäni kuvailua voisi keventää. Kysymyksessä on kirjan 978-951-858-521-6 (Lohikäärme maailman myyteissä ja tarinoissa). Kirjassa on sama kansi- ja selkänimeke. Tarvitseeko molempia lisätä kuvailutietueeseen kenttänä 246? Eikö toinen riitä? Ja entä tuo kenttä 246 30 Lohikäärme, kun asiasanoissa on kuitenkin mainittu lohikäärmeet?

020	a 978-951-858-521-6 q kovakantinen
035	a (FI-MELINDA)018889698
040	a FI-BTJ b fin e rda d FI-NL
0410	a fin
042	a finb
084	a 29 2 ykl 9 FENNI<KEEP>
084	a 49 2 ykl 9 FENNI<KEEP>
084	a 20 2 ykl 9 FENNI<KEEP>
084	a 90.2 2 ykl 9 FENNI<KEEP>
1001	a Latva, Otto, e kirjoittaja. 0 (FI-ASTERI-N)000192299
24510	a Lohikäärme maailman myyteissä ja tarinoissa / c Otto Latva.
24614	a Lohikäärme myyteissä ja tarinoissa
24618	a Lohikäärme myyteissä ja tarinoissa
24630	a Lohikäärme
264 1	a Helsinki : b SKS Kirjat, c 2024.
264 3	a Tallinna : b Printon
300	a 151 sivua, 16 numeroimatonta kuvasivua : b kuvitettu ; c 22 cm

VASTAUS

246-kenttien merkitseminen ei ole pakollista. Tärkeintä on, että asiakas löytää hakemansa. Tässä tapauksessa selkänimeke voisi olla tärkeämpi, joten kansinimekkeen voi jättää pois koska se on sama kuin selkänimeke. Kenttä 246 30 ei myöskään ole tarpeellinen haun kannalta.

2) Kysymys: Näköispainos vai ei

Onko tässä kyseessä näköispainos vai ei? Ntamo on julkaissut sisällöltään alkuperäistä vastaavia julkaisuja, joissa kansi ja nimiö sivu kuitenkin poikkeavat alkuperäisestä julkaisusta. Näitä on nyt kuvailtu näköispainoksina, mutta meillä heräsi kysymys, että tuleeko näköispainoksen olla ulkoasultaan (esim. kansi ja nimiö sivu) identtinen alkuperäisen version kanssa?

Jos tämä tulkitaan näköispainokseksi, niin pitäisikö poikkeavasta ulkoasusta lisätä jokin huomautus?

Esimerkki:

Melinda id: 018993020

020 \$a 978-952-215-901-4

100 1 \$a Pennanen, Ain'Elisabet, \$e kirjoittaja.

245 10 \$a Huomensyntä : \$b runoja / \$c Ain'Elisabet Pennanen.

250 \$a Uusintapainos originaalista.

264 1 \$a Helsinki : \$b Ntamo, \$c 2023.

775 08 \$i Näköispainoksen alkuperä: \$a Pennanen, Ain'Elisabet. \$t Huomensyntä. \$d

Porvoo : WSOY, 1943.

Näköispainoksen määritelmä Metatietosanastossa:

Sekä ulkoasultaan että sisällöltään tarkalleen alkuperäistä vastaava jäljennös.

Alkuperäisen RDA Toolkitin sanasto:

Näköispainos = *Kuvasisältö, joka on tarkka jäljennös alkuperäisestä, yleensä myös mitoiltaan alkuperäistä vastaava, erityisesti kirjoista, asiakirjoista, painokuvista ja piirustuksista.*

Näköispainos (manifestaatio) = *Manifestaatio, joka jäljentää tarkalleen toisen manifestaation.*

Uuden RDA Toolkitin sanasto:

Manifestaation näköispainos = *Manifestaatio, joka jäljentää tarkalleen toisen manifestaation.*

VASTAUS

Vanhan nimiösivun pitäisi näköispainoksissa olla uuden "takana". Kantta ei tarvitse ottaa huomioon.

Tämä ei ole näköispainos, koska vanha nimiö sivu puuttuu. 775 tehdään vain näköispainoksista, joten tässä sitä ei pidä tehdä.

Jos olet epävarma, älä merkitse julkaisua näköispainokseksi.

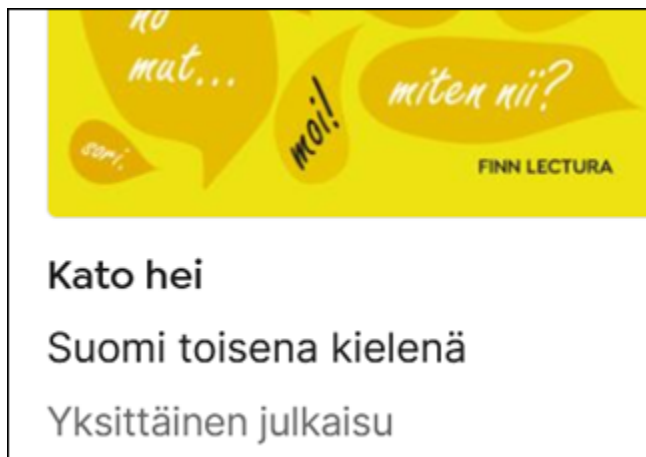
3) Kysymys: Sarja / tuoteperhe? : "Kato hei" (016542550), sähköposti (melinda-cat) 5.2.2024

Lähetin viime viikolla sähköpostia liittyen "Äänteistä lauseisiin"-niteeseen ja sen Sarja-kenttään 490, jossa oli tuo em. kirjan nimeke. Kirjassa ei puhuttu sarjasta mitään. Otavan verkkokaupassa Sarja-kohdassa luki "Äänteistä lauseisiin", mutta Otavan mukaan Äänteistä lauseeseen-tuoteperheeseen ei kuulu kuin tuo julkaisu. 490 poistettu. Finnlecturan sivuilla lukee vain "Yksittäinen julkaisu" eikä sielläkään kirjan tietosivulla puhuta sarjasta.

Toinen vastaava tapaus olisi nimeke ja nide "Kato hei", jossa ei myöskään sarjamerkintöjä. Tietueessa 016542550 on 490: Kato hei. Tässäkin Otavan verkkokaupassa *Sarja*-kohdassa nimeke "Kato hei" merkitty kohtaan *Sarja*. Onkohan tämä käytäntönä Otavan verkkokaupassa..

Finnlecturan sivuilla kirjaa etsiessä näytetään sen olevan yksittäinen julkaisu.

Finnlecturan sivuilla kerrotaan myös, että kyseessä on "Kato hei-tuoteperhe". Sarjasta ei mainintoja. Myös edellisellä painoksella, 2017, on yhdessä tietueessa (oli tosiaan useita tietueita) 490-kentässä "Kato hei".

Tuleekohan nämä sarja-/tuoteperhe-tiedot ennakkotietueissa? Voisikohan Kumea ottaa kantaa, voiko 490-kentissä olla näissä tapauksissa kirjan päänimeke, vaikka sarjasta ei puhuta muualla kuin Otavan verkkokaupassa ja silloinkin on ehkä kyse enemmän heidän tuoteperheestään? Näitä on varmaan muitakin nimekkeitä.

VASTAUS

Satu Niinen (Kansalliskirjasto): "Nämä sarjatiedot vaikuttavat tosiaan tulevan ennakkotietojen mukana, eli pohjautuvat kustantajan Kirjavälitykselle antamiin tuotetietoihin. Toki kustantajilla voi olla erilainen määritelmä sarjalle kuin meillä, heille se voi olla myös osa julkaisun markkinointia ja siksi mielellään niitä ilmoittavat.

Näkisin, että ennakkotiedon sarjamerkintö kannattaa poistaa, jos aineistosta ei löydy mainintaa sarjasta."

Ei merkitä kenttää 490, jos julkaisuun ei ole merkitty tietoja sarjasta eikä sarjan tietoja löydetä mistään muista lähteistä. Tässä tapauksessa ei löydy tietoja siitä, että kyseessä olisi varsinaisen sarjan osa. Jos haluaa ja katsoo erityisen tarpeelliseksi, voi asiasta tehdä huomautuksen 500-kenttään.

4) Kysymys: Alkuperäisidean tekijä elokuvien kuvailussa

Miten pitää suhtautua alkuperäistarinan ja -idean tekijöihin?

Esimerkiksi Tulisielu, 7333018024328

Lopputeksteissä on "based on an original idea by Laurent Zeitoun" ja "story by Laurent Zeitoun and Jennica Harper and Lisa Hunter" ja "screenplay by Lauren Zeitoun and Jennica Harper and Daphne Ballon"

Zeitounin funktioksi tulee käsikirjoittajan lisäksi myös alkuperäisidean luoja. Mutta merkitäänkö myös Lisa Hunter käsikirjoittajaksi? Pitääkö 245c-kenttään kirjata myös tuo story by –rimpsu, kun elokuvalla on myös käsikirjoittajat?

VASTAUS

"Story by" -ilmauksella ei tarkoiteta varsinaista käsikirjoittajaa, eikä näin ilmaistua tekijää tarvitse välttämättä merkitä kuvailuun. Kirjastopalvelu merkitsee myös "alkuperäisidean luoja" kuvailuun hyvin valikoiden ja vain silloin kun on kyse jostain tunnetusta hahmosta tai sarjasta.

5) Kysymys: Suhdetermien järjestys

Videotalenteiden RDA_ohjeissa on annettu 700-kentän suhdetermien järjestykseksi: ohjaaja, kirjailija, käsikirjoittaja, tuottaja, kuvaaja, säveltäjä, näyttelijä.

Päteekö sama järjestys myös, kun samalla tekijällä on useita funktioita, siis useita e-kenttiä?

Nyt monilla Melindan tietueilla on sekalaisia järjestyksiä.

Esimerkiksi

Kuolleet lehdet (6430080900503): \$aKaurismäki, Aki,\$ekäsikirjoittaja,\$etuottaja,\$eohjaaja.\$0(FI-ASTERI-N)000072360

Venetsian aaveet (7333018028869): \$aBranagh, Kenneth,\$enäyttelijä,\$etuottaja,\$eohjaaja.

VASTAUS

Ohjeessa annettua järjestystä suositellaan käytettämään myös silloin, kun 700-kentässä on monta e-osakenttää.

6) Kysymys: Onko tarpeen merkitä artikkelin kirjoittaja?

Kustantaja haluaisi poistaa artikkelin tekijän nimen kirjan Näin johdat varhaiskasvatuksen tiimiä / Samuli Ranta (ISBN 978-952-370-401-5) tiedoista: <https://finna.fi/Record/anders.1930297?sid=4106264375>

Kentässä 505 Hjeltiä ei mainita, mutta kenttään 500 on merkitty "Artikkelien kirjoittajat: Hanna Hjelt ja 13 muuta."

VASTAUS

Samuli Ranta on kirjan kirjoittaja, tämän lisäksi kirjassa on muutamien tekijöiden yksittäisiä artikkeleita. Näistä Hanna Hjelt oli nostettu kenttään 500 ja tämän lisäksi kenttään 700.

Kenttä 505 oli puutteellisesti tehty, joten Kumeassa päädyttiin täydentämään kentän tietoja lisäämällä yksittäiset artikkelit ja niiden kirjoittajat. Tämän lisäksi kenttä 500 poistettiin ja samalla Hjeltin nimi poistettiin myös kentästä 700.

7. Seuraava kokous

20.3.2024 klo 9.15-12.00, etäkokous Kumean Zoom-kokoushuone